

YARGITAY KARARI İNCELEMESİ

Av.Süleyman AVKAN

*HİZMET TESBİTİ

*YAŞLILIK AYLIĞI

ÖZET: Yaşlılık aylığının bağlanması temel unsur, sigortalılık süresinin ve prim ödeme gün sayısının kesin olarak saptanmasıdır.

(506 s. SSK. m. 79/8)

Davacı, 1.1.1988 tarihinde emekliliğe hak kazandığının tesbitine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, davanın reddine karar vermiştir.

Hükmün, taraflar avukatlarınca temyiz edilmesi üzerine; temyiz isteklerinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve tetkik hâkimi tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra, işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tesbit edildi:

1- Dosyadaki yazılara, toplanan delillere, hükmün dayandığı gerektirici sebeplere göre, davanın tüm temyiz itirazlarının reddi gerekir.

2- Davacının temyizine gelince; davacı sigortalı ile Kurum arasındaki uyuşmazlık, davacının hangi tarihte yaşlılık aylığına hak kazandığının tesbitine ilişkindir.

Davanın yasal dayanağını oluşturan ve yaşlılık aylığı koşullarını gösteren 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 60. maddesine göre; bir sigortalının yaşlılık aylığına hak kazanabilmesi, madde de gösterilen, yaş, sigortalılık süresi ve prim

ödeme gün sayısı koşullarının yerine getirilmesine bağlı tutulmuştur. Sigortalılık süresinin işveren tarafından, zamanında Kuruma bildirilip, yükümlülülerin yerine getirilmemesi durumunda ise, sigortalıların açtıkları davaların kesinleşme tarihinde, yasanın gösterdiği diğer koşulların da oluşması halinde sigortalılar yaşlılık aylığına hak kazanır ve müracaatlarını takip eden aybaşından itibaren de kendilerine aylık bağlanır. Geçmiş döneme ilişkin primlerin tahsili Kurum'ca re'sen yerine getirilir. Yaşlılık aylığının bağlanmasında temel unsur, sigortalılık süresinin ve prim ödeme gün sayısının kesin olarak ortaya çıkmasıdır. İşte, yaşlılık aylığının başlangıcı bu olgu üzerine belirlenir. Prime esas kazançları tutarı üzerine belirlenir. Prime esas kazançlar tutarı üzerinde çıkacak sorunun geç çözümlenmesi durumunda da, geriye yönelik olarak, prim ödeme gün sayılarının tamamlandığı tarihe göre yaşlılık aylığı yönünden süreyi uzatıcı neden olarak düşünülemez.

Dava konusu olayda davacı sigortalının, sigortalılık süresinin kesin olarak ortaya çıktığı tarih, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 79/8. maddesine göre açılan tesbit davasının kesinleştiği 16.12.1986 tarihidir. Artık bu tarihte sigortalılık süresi, prim ödeme gün sayısı ve yaş koşulları gerçekleştiğine ve 9.1.1987 tarihinde de yaşlılık aylığı talebinde bulunduğuna göre, davacının yaşlılık aylığına hak kazandığının kabulü gerekir.

Mahkemenin belirtilen bu maddi ve hukuksal olguları gözlemeksizin davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

O halde, davacının bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

Sonuç: Temyiz edilen hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle (BOZULMASINA) ve temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 26.5.1992 gününde oybirliğiyle karar verildi.

(YARGITAY 10. HUKUK DAİRESİ,
1991/9975 E., 1992/5961 K., 26.5.1992 T.)

İnceleme konusu yaptığımız Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin yukarıdaki kararı, Yargıtay Kararlar Dergisi'nin Kasım 1992 sayısında yayımlandı. Çoğumuzun yaptığı gibi ben de önce karara şöyle bir göz atıp geçtim. Daha sonra özenle okuduğumda ya bu kararın yanlış olduğunu ya da benim tüm hukuksal bilgilerimin yanlış kararlarını da okuduğumda bunlarında pek farklı olmadığını gördüm. Değerlendirmeyi okurlara bırakıyorum.

KARAR NE DİYOR?

Yayımlanmış olan kararda, eğer yazım yanlışlıkları yoksa, anlaşılan şudur:

1) Davacı, 1.1.1988 tarihinde yaşlılık aylığına hak kazandığının tespitini istemiştir.

2) Yerel Mahkeme davanın reddine karar vermiştir.

3) Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, davanın daha önce açmış bulunduğu hizmet tespit davası ile ilgili kararın 16.12.1986 tarihinde kesinleştiğini, davacının 9.1.1987 tarihinde yaşlılık aylığı bağlanması isteğinde bulunduğunu, bunlara göre davanın kabulü gerektiğini belirterek yerel mahkeme kararının bozulmasına karar vermiştir.

İNCELEME

Üzülerek belirtmek gerekir ki ülkemizdeki tüm kurumlar, bir çözülmüşlük, bir yozlaşma içindedirler. Şu ya da bu kurumun birbirinden pek farkıda yoktur. Bu çözülmüşlüğün ve yozlaşmanın faturasını da ne yazık ki bu işle ilgisi olmayan kişiler çekmektedir.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun varlık nedeni bağımlı çalışanların sosyal güvenliğini sağlamaktır. Son yıllarda bu Kurum kendi kendisiyle çelişen, kendisinin varlık nedenini yadsıyan bir tutum içerisindedir. Bu Kurumun tüm kayıt ve belgeleri çalıştıranlar tarafından düzenlenmektedir. Çalıştıranların bildirimlerinin gerçeğe uygun olup olmadığını Kurumun denetleme yetkisi bulunmakta ancak Kurum, bu yetkisini gerektiği şekilde kullanmamaktadır. Bir noktada "kaçak işçi çalıştırılması"na göz yummakta ve çözümü yargıya bırakmaktadır.

Ülkemizdeki yargı düzeninin nasıl işlediğini çok iyi biliyoruz. Kimse kimseyi aldatmasın. Sorunların açıklıkla ortaya konulması ve çözüm yollarının tartışılmasından yanayım.

Yargı düzenimiz ise temelde "maddi gerçeğin değil, adli gerçeğin" önemli olduğu üzerine kuruludur. Adli gerçek, dava dosyasına sunulan kanıtlara göre belirlenir. Dava dosyasına sunulan kanıtlar; yazılı belgeler, tanık anlatımları ve bilirkişi düşünceleridir.

Hizmet tespiti davalarındaki yazılı belgeler, çalıştıranların, işverenlerin tek yönlü düzenledikleri belgelerdir. Yargılama sırasında çoğu kez bu belgelerin doğru olmadığı düzenleyenler tarafından söylenir.

Bu davalarda diğ er bir kanıt tanık anlatımlarıdır. Tanıklar da çoğ u kez "hatıra binaen" sağ lanırlar. İy i de anlatımlarda bulunurlar. Onbeş - yirmi yıl önce davacının hangi saatte iş e geldiğini, hangi saatte iş ten ayrıldığını bilirler.

Dosyadaki bu verilere göre düzenlenen bilirkişi raporu esas alınarak davacının çalış tığ ının tespitine karar verilir.

Hizmet tesbit davalarının sayısında son yıllarda büyük artış lar olmuştur. Bunlar gündelik basına da yansımış , hizmet tespit davası ile ilgili kararların "onanmaması" için Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından Yargıtay'da giriş imlerde bulunduğu haberleri yayımlanmıştır.

Bu olaylardan sonra Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, hizmet tespiti davası ile ilgili kararlarında Hukuk Usulü Muhakemeleri Yasası'nın kurallarına aykırı olarak, yargıç ları re'sen kanıt toplamaya zorlamaya başlamıştır. Yargı organlarının yasaları değı ştirme, görmemezlikten gelme yetkileri yoktur. Hukuk davalarında, yasalarda belirtilen özel durumların dışında yargıc ın kanıt toplama yetkisi yoktur. Tarafların bildirdikleri kanıtlarla bağı lıdır. Kararını da bu kanıtlara göre vermek zorundadır.

İnceleme konusu yaptığımız kararda davacının hangi tarihte yaş lılık aylığına hak kazandığı belli değı ldir. 10. Hukuk Dairesi, tespit davasının kesinleş tığı tarihten itibaren bu aylığ a hak kazandığını ileri sürmektedir. Bu görüş e katılmak olanaksızdır. Kararın kesinleş tığı tarih ayrıdır. Kararla tespit edilen tarih ayrıdır. Yine kararda davacının 1.1.1988 tarihinden itibaren yaş lılık aylığına hak kazandığını tespitini istendiğı belirtilmiş ken, 9.1.1987 tarihinden itibaren bu aylığ a hak kazanıldığ ının kabulü gerektiğı görüş ü de yanlıştır. İstek dışında karar verilmesi

banaya göre yanlıştır. Yargı organı istekle bağı ldır.

SONUÇ

Sistemin eleştirisi ayrıdır. Değı ştirilmesi için uğ raş verilmesi ayrıdır. Ancak, değı ştirilinceye değı n tüm yasal kurallara uyulması gerekir. Bırakılan boşluklardan kimi insanlar yararlanabilir. Bu durum kimi kurumlara ve topluma zarar da verebilir. Rahatsızlık yaratabilir. İdari organların yargı organında, yargı kurumlarında sistemin izin vermediğı organların yargı organında, yargı kurumlarında sistemin izin vermediğı şekilde giriş imlerde bulunmalarına, dava dosyasında olmayan kanıtlara göre kararların onanmasına ya da bozulmasına çalış malarını hoşgör üyle karşılayamayız.

Sosyal Sigortalar Kurumu Yasası'nın 79. maddesinin Yargıtay yıllardır yanlı ş uygulamaktadır. Bu maddeye göre verilen kararları Sosyal Sigortalar Kurumu, taraf olmadığı zaman işleme koymamaktadır. Yargıtay'da bu Kurumun bu tür davalarda taraf gösterilmesini istemektedir. Yasal düzenlemeye göre Kurumun taraf gösterilmesine gerek yoktur. Yargıtay, yasayı bir noktada yanlı ş değı erlendirmiş , iş in içinden artık kendisi de çıkamaz hale gelmiştir.

"Sistemin dışında" bir kez karar vermiş seniz artık duracağ ınız yeri kendiniz de kestiremezsiniz. "Taleple bağı lılık" ilkesini bile uygulayamazsınız.

Kurumlarımızın, yönetsel, yargısal tüm kurumlarımızın yeniden yapılandırılması, her kurumun kendi işlevini doğı ru yapmasını sağlamak zorundayız. Toplumumuza yapabileceğimiz en iyi hizmet bu olacaktır.